

Zdzisław Wołk

"Zarys humanistycznej teorii pracy",
Waldemar Furmanek, Warszawa
2006 : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 201-203

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zdzisław Wołk

recenzja książki, Waldemar Furmanek: „Zarys humanistycznej teorii pracy”.
Wydawnictwo Instytutu Badań Edukacyjnych, Warszawa 2006, 345 ss.

Nakładem Wydawnictwa Instytutu Badań Edukacyjnych ukazała się książka autorstwa Waldemara Furmanka, poświęcona pracy ludzkiej. Jest to obszerna monografia licząca 345 stron tekstu.

W okresie publikowania licznych raportów futurystycznych, zwiastujących koniec pracy człowieka, Waldemar Furmanek staje wobec nich w opozycji i podejmuje wielowątkowe rozważania ukazujące znaczenie pracy, jej złożoność i wielowymiarowość w życiu człowieka.

Praca ludzka zawsze fascynowała myślicieli i badaczy i przyciągała uwagę przedstawicieli różnych dziedzin i dyscyplin naukowych. Ukazuje to jej fenomen, ale też jest źródłem wielu trudności interpretacyjnych. Tytuł pracy W. Furmanka jest wielce obiecujący – oto bowiem spodziewać się można zaprezentowania oryginalnej teorii pracy ludzkiej wprowadzonej z gruntu humanistyki.

Autor postąpił jednak inaczej – dokonał przeglądu refleksji nad pracą człowieka z wielu perspektyw. Pierwszą stanowi omówienie poglądów na pracę w ujęciu historycznym. W tym przypadku poszczególnym epokom historycznym zostały przyporządkowane charakterystyczne dla nich odniesienia do pracy, ze szczególnym uwzględnieniem pozycji człowieka w procesie pracy – od przedmiotowego do podmiotowego. Zawarte w tej części pracy treści oparte są na nielicznych źródłach i mają w moim odczuciu charakter porządkujący i wprowadzający do kolejnego rozdziału „Teoretyczne konteksty myślenia o pracy”. Autor zawarł w nim spojrzenie na pracę z perspektywy różnych nurtów myślowych. Kierował się w tym przypadku systematyką zaproponowaną przez Zygmunta Wiatrowskiego. Przedstawił więc pracę w kontekście uniwersalistycznym, pragmatycznym, materialistycznym, chrześcijańskim i personalistycznym. W tym ostatnim, szczególnie ważnym z pozycji humanistycznej refleksji nad pracą ludzką Autor zwrócił uwagę i ukazał znaczenie odpowiedzialności przy wykonywaniu pracy wyznaczającej podmiotowość człowieka.

Treść części drugiej oddaje jej tytuł: „Wielowymiarowość pracy w humanistyce”. W moim odczuciu jest to najważniejsza część pracy. Autor dokonał w niej próby ukazania pracy w dziewięciu wymiarach. Píše więc o pracy m.in. w ujęciu systemowym, kulturowym, moralnym, w ujęciu społecznej nauki Kościoła katolickiego, o pracy jako wartości i jako inspiracji rozwoju człowieka. Odrębne rozważania poświęcił Autor pracy ujęciu prakseologów i pracy zawodowej. Tej części pracy można postawić zarzut arbitralnego doboru treści i wyznaczników kolejnych spojrzeń, do tego jednak Autor tego typu monografii ma pełne prawo. Uważam jednakże, że skoro opiniowana książka wyszła spod pióra doświadczonego pedagoga, dopełnieniem zawartych w tej części pracy rozważań powinno być spojrzenie na pracę z perspektywy edukacyjnej i wychowawczej, tym bardziej że w całej książce zagadnienia edukacji są potraktowane wzmiankowo. Jest to

sugestia skłaniająca do refleksji, dotycząca kolejnego wydania książki. Być może jednak Autor uznał, że aspekty pedagogiczne pracy zostały wystarczająco zaprezentowane w Jego innej książce – „Podstawy edukacji zawodowej” (Rzeszów 2000).

Zwróć uwagę na treść pierwszego z rozdziałów tej części. Waldemar Furmanek dostarcza w nim wiedzy na temat wielowymiarowości pracy człowieka. Przekonuje jednak przy tym o konieczności systemowego podejścia w postrzeganiu pracy, przy czym w systemie wyróżnia dwa ogniw centralne - człowieka i pracę jako formę jego aktywności. Przepuszczalnie z uwagi na obszerny zakres podjętych problemów Autor niektóre zagadnienia tylko zasygnalizował krótkimi wzmiankami. Uważam, że w tym fragmencie książki szczególnie wskazane byłoby szersze omówienie funkcji pracy, bowiem dopiero w nich i w ich realizacji zawiera się jej znaczenie i sens.

W części trzeciej Autor podejmuje ważne problemy psychopatologii pracy. Patologia społeczna najczęściej pojawia się wówczas gdy przemiany zachodzą bardzo szybko, a ich złożoność narasta. Wówczas ludzie nie radzą sobie z problemami, które na swojej drodze napotykają. Niewątpliwie z taką sytuacją mamy do czynienia obecnie w przypadku pracy zawodowej. Waldemar Furmanek przedstawił wybrane przez siebie problemy patologiczne, koncentrując się na osobowościowych jej konsekwencjach. Obok komplikowania się sytuacji, zachodzących w środowisku pracy, negatywnym skutkiem postępu cywilizacyjnego stało się bezrobocie. Autor omawiając bezrobocie zwrócił uwagę na jego polską specyfikę.

Ostatnia, piąta część książki ma w moim odczuciu charakter aplikacyjny. Jest ona poświęcona pracy człowieka w warunkach cywilizacji informacyjnej. Społeczeństwo jutra jest społeczeństwem wiedzy, co w coraz to większym stopniu odczuwane jest już współcześnie. Trafnie więc Autor rozszerzył swoje rozważania o tę ważną dziedzinę. Tak zakreślona tematyka tej części pracy uprawnia do spojrzenia na pracę ludzką w okresie przejścia od współczesności do przyszłości. Autor opisuje w tej części przede wszystkim uwarunkowania pracy powodowane postępowaniem cywilizacyjnym, nie ograniczając się jednakże do rozwoju zachodzącego w sferze informatyzacji. Wiele uwagi poświęca zagadnieniom z zakresu zawodozawstwa, opisując nowe technologie i będące ich konsekwencją pojawiające się nowe zawody. Część tę kończy problematyka telepracy jako przykładu sposobu wykonywania pracy w najbliższej przyszłości.

Autor zdaje sobie sprawę z niewyczerpywalności podjętej tematyki, studiowanie opiniowanej książki wyraźnie unacznia to również czytelnikowi. Jest to ważna refleksja, bowiem najczęściej rozważania o pracy dotyczą wybranych jej aspektów.

W zakończeniu Waldemar Furmanek stwierdza, że nie podjął szeregu zagadnień ważnych, m.in. problematyki pracy kobiet czy też choćby złożoności różnych form organizacyjnych pracy i ich konsekwencji.

Niezależnie jednak od tego, książka jest cenna i ważna. Ma szerokiego odbiorcę. Jest bowiem godna polecenia przede wszystkim z uwagi na zawarte w niej dotychczas nie spotykane w takim zakresie kompleksowe i wielostronne podejście do problematyki pracy ludzkiej. Stanowi ona zarówno źródło wiedzy, jak i jest inspiracją do przemyśleń i refleksji nad pracą człowieka. Jest godna polecenia organizatorom pracy i służb zatrudnienia,

pracownikom instytucji edukacyjnych, szczególnie pedagogom pracy, studentom, jak i wszystkim innym czytelnikom, bowiem doświadczenie pracy zawodowej wpisuje się w biografię każdego człowieka.

Książka jest opatrzona obszerną, zajmującą 15 stron bibliografią. Jest ona starannie dobrana. Autor zamieścił w niej zarówno prace wydane w wydawnictwach centralnych, jak i w oficynach lokalnych. Dzięki temu zainteresowany zagadnieniem pracy człowieka Czytelnik ma możliwość zapoznania się z często bardzo wartościowym piśmiennictwem, do którego trudniej dotrzeć, z uwagi na to, że wiedza o nim jest ograniczona.

Autor zapowiada w najbliższym czasie wydanie drugiego, rozszerzonego wydania omawianej pracy. Jest ono potrzebne i miejmy nadzieję, że przyczyni się do upowszechnienia humanistycznej refleksji nad pracą człowieka.